

JIGAL KRANT

De kosjere hamvraag Melk en vlees

Mijn favoriete rabbijn ging iets grappigs zeggen, zoveel verraadden zijn pretoogjes wel. Of ik wist dat de bikini een Joodse vondst was? Dat wist ik, want al wordt de uitvinding van de bikini doorgaans toegeschreven aan de Franse autofabrikant Louis Réard, in werkelijkheid was de Parijse modeontwerper Jacques Heim hem drie weken voor, die broeierige zomer van 1946. En ja, Heim was Joods. De rabbijn negeerde de onwelkome informatie en ging onverdroten voort. Het minuscule, tweedelige kledingstuk was op-en-top Joods omdat... het melk en vlees strikt gescheiden houdt.

Het is een van de meest cryptische verboden in de Tora (onder andere Sjemot 23:19): 'je mag het bokje niet koken in de melk van zijn moeder'. Daar zou je een morele les in kunnen lezen, geheel in lijn met het verbod om runderen of schapen op dezelfde dag te slachten als hun jongen (Wajikra 22:28), of om eieren of kuikens uit een nest te plukken onder het toezien van de moedervogel (Dewariem 22:6). Tamelijk hypothetische gebeurtenissen met een ethische boodschap: nee, je hoeft geen vegetariër te zijn, maar dat is geen vrijbrief voor dierenbeulij. De rabbijnen zien het anders. Het mengen van alle zuivel- en vleesproducten is ten strengste verboden. Dat het bijbelvers heel specifiek wijst op de familieband tussen een mama- en babygeit doet er blijkbaar niet toe. Ook kalfjes, lammetjes, stokoude stieren en ritueel geslachte gnoes vallen onder het verbod, of ze nou gecombineerd worden met grasboter, crème fraîche, schapenkaas, Griekse yoghurt of Blue Band Bakken en Braden. En dat koken moeten we ook

niet al te letterlijk nemen. Grillen, stomen, frituren, roosteren, sauteren, gratineren en barbecuen mogen evenmin. Wat zeg ik? Zelfs als melk- en vleesproducten elkaar pas ontmoeten op het bord of ergens halverwege maag en endeldarm, zondigt de bijbeltrouwe Jood. Waarom de Tora dan tot drie keer toe voor dezelfde, expliciete formulering kiest, blijft ongewis.

Zoals wel vaker in het jodendom, is het gissen naar het waarom. Ik voel wel sympathie voor de uitleg dat we de dood (vlees) en het leven (moedermelk) niet moeten mengen.

Maar dan zouden we ook geen hardgekookt eitje door een kippenlaatje mogen doen en dat mag dan weer wel. Misschien lijdt de Tora eenvoudigweg aan een dwangneurotische hang naar orde en tucht. We mogen immers ook geen wol en linnen combineren, vruchten of dieren kruisen of verschillende gewassen in een veld planten.

Omdat rabbijnen graag het zekere voor het onzekere nemen, hebben ze het toch al zo ruim opgevatte verbod nog wat verder opgerekt. Want al gaven de fantasierijkste schriftgeleerden toe dat gevogelte van de Tora best in geitenmelk gekookt mag worden, kip tikka masala is voor de zekerheid toch maar van de sjabbestafel verbannen.

De opmerkelijkste verboden combi die de rabbijnen uit de vroege Middeleeuwen uit hun duim zogen, is die van vlees en vis. Exit vitello tonnato, een groot en onnodig verlies. Opgaaf van reden: de mix van vlees en vis zou ongezond zijn voor Joden, let wel alléén voor Joden. Lepra zou ik ervan krijgen. Sorry hoor. Ergens moet je de grens trekken en dus smelt ik steevast een paar ansjovisjes in de olijfolie waarin ik mijn kalfsoesters bak. Het effect van de zilte ansjovis op het zoetige kalfsvlees is werkelijk onweerstaanbaar. En geloof me, mijn huid vaart er wel bij.

Tamarah Benima

Dictaturen

Na de val van de Muur kreeg het 'omgaan met het verleden', zoals dat in Duitsland heet, een nieuwe impuls

Israel Gelfand kwam ik voor het eerst tegen in *Wir haben fast alles falsch gemacht. Die letzten Tage der DDR*. Daarin wordt Günther Schabowski geïnterviewd. Zijn naam klinkt Joods, maar dat is hij niet. Gelfand wel, die trouwens in het boek Helphand wordt genoemd. Schabowski was lid van het Politbureau van de DDR, een van de machthebbers in deze socialistische dictatuur. Hij was ook degene die op een persconferentie aankondigde dat DDR-burgers per direct naar het buitenland konden reizen. Het was de opmaat voor de val van de Muur.

Bij het Berlijnse station Nordbahnhof zijn herinneringsplekken voor alles rondom die Muur. Daar vond ik dit boek. Opmerkelijk is dat van de 136 mensen die stierven bij vluchtproeven de overgrote meerderheid in de Tweede Wereldoorlog werd geboren, of vlak daarvoor. Getraumatiseerd als kind, dus. De val van de Muur was goed nieuws. Maar er werd in Joodse kring ook gevreesd voor de gevolgen. NIW-columnist Herman Bleich z.l. was bang dat Duitsland zich na een hereniging van de BRD en de DDR weer triomfalistisch zou gaan gedragen. Ook bij Margaret Thatcher, die ijverde voor de val van het communisme in het Oostblok, bestond die angst. Ten onrechte. Juist na de val van de Muur kreeg het 'omgaan met het verleden', zoals dat in Duitsland heet, een nieuwe impuls. Daar hoort ook de DDR bij, dat in sommige opzichten leek op nazi-Duitsland. Schabowski heeft als enige politicus echt rekenschap afgelegd over zijn aandeel in de DDR-dictatuur. Hij spreekt al twee decennia met slachtoffers, gaat de discussie aan met schoolkinderen, en waarschuwt voor hernieuwde gevaren. Terug naar Israel Gelfand.

Schabowski voert hem op als degene die Lenin en Trotski jarenlang financierde toen zij buiten Rusland in ballingschap verbleven en zelf nauwelijks geld verdienden. Wetenschappers die wapenhandelaar Gelfand hebben bestudeerd, betwijfelen dat. Over het antisemitisme van de DDR spreekt Schabowski slechts zijdelings. Uitgebreider vertelt hij dat duizenden terroristen, onder wie Palestijnen, door de DDR werden opgeleid en gefinancierd. En, hij gaat in op de vreemde liefde van links voor islamitische onderdrukkers. De wereld kent vreemde bedgenoten. Vooral in de politiek.